

**EPİK GELENEĞİN VARISLIĞI: «KİTAB-İ DEDE KORKUT» VE
«KOROĞLU» DESTANLARI**
EPIC TRADITION: EPIC "THE BOOK OF MY GRANDFATHER
KORKUT" AND "KOROGLU"

Yegana İSMAYILOVA *

Özet

"Koroğlu" destanı kahramanlık eposu olarak kendisinden önceki eposun, "Dede Korkut"un dönüşmüş türevidir. Önceki epos Oğuz eposudur ve burada Oğuz dönemi, Oğuz ruhu açık-seçik gözüktüyor. "Koroğlu" ise yeni dönemin, müteakip devrin eposudur. "Dede Korkut" eposu'nun Oğuz döneminin, "Koroğlu"nun da kendi döneminin kahramanlık ruhuyla kopmayan ilişkileri bulunmaktadır. "Koroğlu" destanının Azerbaycan folkloru ve diğer halkların folkloru bağlamında çok büyük olay olması, bu epos'un özel gelişim sürecinden geçtiğinin göstergesidir. Yani "Koroğlu" eposu zaman içinde özel olarak gelişmiş, büyümüş ve muhteşem hale gelmiştir. "Koroğlu" destanı aynı zamanda "Dede Korkut" eposunun epik yapımı bakımından varisidir.

Gerçek şu ki, destanlar yüzyıllar boyu cilalanarak ve büyüyerek günümüze varıyor. Fakat onun büyüme süreci tarihin muhteşem hafızası olmadan mümkün değildi.

Anahtar kelme: epos, folklor, Azerbaycan destanı, "Dede Korkut" eposu, "Koroğlu" destanı.

Summary

The plots of "Koroghlu" are keeping the plots of the epos of "Dada Khorgud". So, here the heroism of brave men is mentioned as it is noted in "Dada Khorgud". Being in the forms of the marches, battles and trips these heroisms are the property of structure of Turkish eposes beyond "Kitabi-Dada Khorgud" and "Koroghlu". The connection of Turkish eposes with the marches, battles and trips is coming from the style of Turkish living. "Koroghlu" is the heir of "Kitabi-Dada Khorgud" as the epos of heroism. As the epos "Koroghlu" was not created by itself from nothing or at once. Both of the eposes are the product of Azerbaijanian-Oghuz traditions of the art of narrator. That is, "Koroghlu" had to be established on the base of the epic rules of "Dada Khorgud".

Key words: destan, folklor, Azerbaizhan destanları, epos "Kitabi-Dede Korkut", epos "Koroglu".

* prof. dr. Bakü Devlet Ünivesitesü, Bakü, Azerbaycan.
prof. dr. Baku State University, Baku, Azerbaijan. E-mail: yegane-n@mail.ru

"Koroğlu" destanı konusunun tarihi anlam biliminin araştırılmasının anlamı, destan ve gerçeklik, destan ve tarih ilişkilerinin incelenmesidir. Karmaşık olan bu ilişkilerin ciddi destansı özelliği var. Şöyle ki, destanın etnik düşüncenin "hafızası" kısmında bulunması, kendisine "tarih", "gerçeklik" ve "yaşanmışlık" hüviyeti kazandırıyor. Oysa ki, destan kendi dünyasıyla gerçeğe ne kadar yakın olsa da, her halükarda epik kurgusal düşüncenin ürünüdür.

Destan ve tarih problemi her zaman bilimin odak noktasında bulunmuş, bu sorun'un kendine özgü anlam bilimiyle ilgili büyük araştırmalar yapılmıştır. Destan halkın hafızasıyla ilgilidir ve halkın tarihine dayanıyor. Yani, destan kendi kaynağını gerçeklerden alıyor. Bu nedenle de destanda gerçeklik vardır. Fakat bu hakikat reel gerçeğin kendisi değildir, karakterdir. Destanda tarihi olayların somut izlerini ararken orada zahiri, aldatıcı nesnelere bulunduğunu da dikkate almamız gerekiyor. İstisnasız olarak bu doğallığı "Koroğlu" destanının tarihi anlambiliminin araştırılmasına ait edebiliriz.

Azerbaycan destanının şiirsel tutumu, epik estetiğiyle genel Türk eposunun ayrılmaz hissesidir. Bu yönden Türk destanının bin yıllar boyu gerçekleştirdiği doğallıklar ulusal epomuzda, aynı zamanda "Koroğlu" destanında kendini belirtiyor. Şöyle ki, sözlü geleneğe dayanan toplumlarda destan ulusal hafıza ve tarih kitabı rolünü üstleniyor. Türk ulusu at sırtında doğup at sırtında ölen, dünyanın enginliklerine varmaya çalışan, attan inerek taş kitabeler yazmış, tarihin akışını kutsal kabul etmiş, onu gerçek tarih saymıştır. Bu yüzden de Oğuzlar "Dede Korkut"u kutsal saymış, onu kitap olarak nitelemişler.

Buradan görüyoruz ki, Türkler`de destan gerçeğin ta kendisidir. Kendi eposunu bizzat öz tarihi olarak kabul eden halk, tarihinin önemli olaylarını destanda kitaplaştırmaya, tarihleştirmeye çalışmıştır.

"Koroğlu" destanının Celaliler hareketiyle ilişkisi, epos'un tamamen bu harekattan çıkması gibi anlaşılmalıdır. "Dede Korkut" destanının yok olmasıyla "Koroğlu" destanının oluşması aynı döneme denk geliyor. "Dede Korkut" eposu kaybolarak yeni kahramanlık eposuna, "Koroğlu"ya dönüşmüştür. "Dede Korkut" tüm karakterleşme düzeyiyle Oğuz tarihi gerçeğinin epik hale dönüşmesidir. Orada halk hareketi mevzibahis değildir. Fakat "Koroğlu" destanında Celaliler hareketi, aynı zamanda 16., 17. yüzyılların huzursuz toplumsal politik ruhu gözlemleniyor. Bu gözlemlere dayanan araştırmacılar haklı olarak destanda somut dönemin tarihi olaylarının epik tezahürlerini belirtiyorlar (Cəfərov, 1997: 28).

Epos halkın ruhunun ifadesidir. Halkın ruhuysa o dönemde özgürlüğe, mücadeleye, kahramanlığa adanmıştır. Halk sadece kendi gücüyle değil, kendi epik kahramanı aracılığıyla savaşıyordu. Burada epos tarihle paralellik arz ediyor.

"Köroğlu" destanı kahramanlık eposu olarak kendisinden önceki eposun, "Dede Korkut"un dönüşmüş türevidir. Önceki epos Oğuz eposudur ve burada Oğuz dönemi, Oğuz ruhu açık-seçik gözüküyor. "Köroğlu"ysa yeni dönemin, müteakip devrin eposudur. "Dede Korkut" eposunun Oğuz döneminin, "Köroğlu"nun da kendi döneminin kahramanlık ruhuyla kopmayan ilişkileri bulunmaktadır. "Köroğlu" destanının Azerbaycan folkloru ve diğer halkların folkloru bağlamında çok büyük olay olması, bu epos'un özel gelişim sürecinden geçtiğinin göstergesidir. Yani "Köroğlu" eposu zaman içinde özel olarak gelişmiş, büyümüş ve muhteşem hale gelmiştir.

Gerçek şu ki, destanlar yüzyıllar boyu cilalanarak ve büyüyerek günümüze varıyor. Fakat onun büyüme süreci tarihin muhteşem hafızası olmadan mümkün değildi.

"Köroğlu" destanı aynı zamanda "Dede Korkut" eposunun epik yapımı bakımından varisidir.

"Köroğlu" karakteri tarihi anlambilimi bakımından 16., 17. yüzyıl olaylarıyla ilişkili olduğu gibi, epik anlambilimi "Dede Korkut" epos geleneğiyle alakalıdır. "Köroğlu" karakterinin epik anlambilimi doğal olarak "Dede Korkut" destanının karakter anlambiliminin tekrarı değildir. Fakat "Köroğlu" karakteri anlambiliminin odak noktasında "Dede Korkut" karakterleri duruyor. "Dede Korkut" destanının konusunda tekrar bulunmuyor, sadece anlamsal çağrışımlar var. Bunun gibi karakter de kendi anlamsallığı bakımından önemli yapısal öğeler düzleminde çağrışımlar yapıyor, tekerrür etmiyor. Bu, epik metinlerin, genellikle folklor metinlerinin şiirselliği bakımından doğaldır.

Folklor, aynı zamanda epik folklor canlı sözlü gelenektir. O, oynandıkça aktiftir. Bu yerde sözlü edebiyatın "harfin ruhuna ihanet etmeme" ilkesi geçerli değildir. Metnin işlevselliği süresince her defasında ona yenilikler ekleniyor. "Dede Korkut" ve "Köroğlu"nun çeşitli çağların ürünü olduğuna dikkat edecek olursak, onlar arasındaki benzerliklerin varislik içeriğiyle ilişkili olduğunu görürüz.

"Köroğlu"nun karakterleri temel yapısı prensibi bakımından "Dede Korkut" eposunun karakterini koruyor. Şöyle ki, burada da "Dede Korkut" eposunda olduğu gibi yiğitlerin kahramanlıklarından bahsediliyor. Bu kahramanlıkların baskınlar, akınlar ve yürüyüşler şeklinde bulunmasının

"Dede Korkut" ve "Köroğlu"nun kendisinden daha büyük olay olması genel Türk eposunun yapısal özelliğidir. Türk destanının yürüyüş, savaş ve akınlarla olan ilişkisi Türkün yaşam tarzına özgüdür. Bu yüzden de böyle baskınlar (Oğuz eposunda yağmacılık) Türk eposunda epik hareketin temelini oluşturan karakter hareketi, Türk destancılığında, somut olarak "Dede Korkut"tan gelen öğedir. Zira "Köroğlu" eposu bir kahramanlık destanı olarak "Dede Korkut" eposunun varisidir. "Köroğlu" bir destan olarak boşluktan, aniden ve kendi kendine oluşmamıştır. İki epos da Azerbaycan –Türk- Oğuz destancılık geleneğinin ürünüdür. Yani "Köroğlu" destanının "Dede Korkut" eposunun epik yasalarına göre oluşması gerekiyordu. Fakat doğal olarak, "Köroğlu" destanının epik oluşumu bakımından "Dede Korkut" destanının tekrarı olmadığını düşünmemiz gerekiyor. Görüyoruz ki, iki destan da konuları bakımından farklıdır. Onların farkı çeşitli dönemler, çeşitli epik zevkler, farklı destancılık geleneğidir. Fakat bu destancılık gelenekleri birbirinden tamamen kopmuş, birbirine yabancı gelenekler değildir. "Köroğluculuk" geleneği "Dede Korkutculuk" geleneğinin yeni dönemde devamı, gelişmiş şeklidir.

"Köroğlu"da girişten esas karaktere geçişin "Dede Korkut" hikayelerinde olduğu gibi bulunması bir raslantı değildir. İlk hikayede genel durumun tanımından sonra somut olay anlatılıyor.

"Bayındır Han ziyafet vermiş, attan aygır, deveden buğra, koyundan koç kestirmişti..."

Hikayenin sonu da geleneksel sonlukla bitiyor. Tüm hikayelerin sonunda Oğuz erenleri zafer kazanıyor, şenlik olur, Dede Korkut gelip hayır dua veriyor:

"Dirse Han burada oğlunun sağ olduğunu gördü. Hanlar Han`ı oğlana beylik verdi, taht verdi. Dedem Korkut boy boyladı, soy soyladı, şu oğuznameyi söyledi:

Onlar da bu dünyadan geldi geçti,

Kervan gibi kondu, göçtü..." (Kitabi-Dede Korkut, 1988:125).

Epik münakaşa çözüme kavuştuktan sonra tipik zafer durumu tanımlanıyor. Beyrek beyliğe ve tahta sahip oluyor. Dede Korkut yum (dua) verip zaferi övüyor. "Köroğlu" destanının bazı bölümlerinin sonunun da zafer, şenlik ruhlu okumalar, yahut sonuncu bölümde olduğu gibi Aşık Cunun`un saz çalması ve okumasıyla bittiğini hatırlayalım.

Anlaşıyor ki, "Köroğlu" destan karakterinin epik yapısı aynı şema doğrultusundadır. Bu şema tüm bölümlerde tekerrür ediyor. "Köroğlu" bir epos olarak "Dede Korkut" geleneğinin devamıdır. "Dede Korkut" eposunda hikayelerin sonunu hatırlayalım.

1. Dede Korkut her hikayenin sonunda yum veriyor, yani dua yapıyor. Korkut Ata duasında "Hanım" dediği objeyi övüyor. "Köroğlu" destanında da dağların övülmesi inkar edilmiyor. Şöyle ki, dağ yönünde gidenler onu övüyorlar. Fakat bu övgünün sonda kalanları, bu kabilden olan övgünün etkinlik kaynaklı olması ihtimalini sağlıyor.

2. "Dede Korkut" eposunda Dede Korkut Han'ı övüyor. Köroğlu'nun dağ tanımını övgü olarak kabul edecek olursak, bu da dağların övgüsüdür. Şu bir gerçek ki, Türk esatirlerinde dağların kutsallığı vardır. Bu durumu esatirle ilişkilendirmek kolaylıkla mümkündür. Fakat yukarda da, eposta esatir karakteri değil, epik karakteri gördüğümüzü belirttik. Epik övme bakımından Köroğlu'nun dağları övmesi, yurt övmesidir. Bu nedenle de biz bu övgüyü yurt kültürüyle ilişkilendirmeye uygun bulduk. Yukarda irdelenen şiirlerin konusundan da anlaşılıyor ki, Çamlıbel dağları yurt gibi, yerleşke gibi övülüyor.

3. Köroğlu'nun Çamlıbel'i gördüğü zaman bir yurt gibi övmesi bize göre "Köroğlu" eposunda ne sıradan şiirsel öge, ne de raslantı değildir. Zaten böyle olması gerekiyordu. Bu yüzdendir ki, dağların bir yurt gibi övülmesi "Köroğlu" eposu'na "Dede Korkut"tan kalmıştır.

"Dede Korkut" destanında Salur Kazan Han'ın yurtla, kurtla, suyla, köpekle haberleşmesi tören niteliğindedir. Bu durum, epik anlambilimi bakımından Çamlıbel'in tören semantiği olması ihtimalini sağlıyor. Yani Köroğlu'nun onu övmesi adeta "Dede Korkut"ta bulunan haberleşme töreniyle aynı anlamı taşıyor.

4. "Dede Korkut"ta Salur Kazan kurtlarla haberleşiyor. Sunulan şiirde Köroğlu da kendisini kurta benzetiyor.

*Köroğluyum aradığımı bulurum,
Dağlar zirvesinde kale kurarım,
Koyun sürüsünden kuzu kaparım,
Yiyip kurtlarımla ulurum dağlar* (Köroğlu, 1956: 321).

Köroğlu'nun kurt karakteriyle özdeşleşmesi iki yönden doğaldır.

*Akınlarda kalesine çarptığım,
Yalın ayak at göğsüne kattığım,
Sürüsünden taze kuzu kaptığım,
Yiyip kurtlarımla ulurum dağlar.*

1. Kurtun Türkler'in kadim sembollerinden, maskotlarından olması. Hatırlayalım ki, "Dede Korkut"ta Salur Kazan kökenin "ezvay bir kurt eniği" olduğunu belirtiyor.

2. Kurtun Türklerde askeri semboller arasında olması. "Köroğlu" destanında kurtun savaşa ilgili yönü daha çok öne çıkıyor. Köroğlu sık sık

kendi yiğitliğini kurta benzetiyor. "Köroğlu" destanının V. Hulufli baskısında Köroğlu'nun Mömine Hanım'dan olan oğlu Kürtoğlu olduğu gibi, Kurtoğlu olarak da niteleniyor (Hulufli, 1929: 126).

Köroğlu'nun dağları övmesi ve şiirindeki kurt obrazı, "Dede Korkut"ta kurtun ve yurt'un Salur Kazan'ın diliyle övüldüğü "haberleşme" törenini çağırıştırıyor. Yani "Dede Korkut" eposunda yurtla kurt bir törende övüldüğü gibi "Köroğlu"da da yurt (dağ) ve kurt aynı şiirde övülüyor. Bu durum son tahlilde, epik mekan karakteri olarak Çamlıbel'in yurt kultu çerçevesinde tören anlamı taşıdığı düşüncesi ihtimalini uyandırıyor.

Köroğlu karakterinin epik yapımında onun isim almasının da mitolojik düşüncelerle ilişkisi var. Bu, doğrudan babası Yusuf efendi karakteriyle alakalıdır. "Dede Korkut"ta bir gencin ad ala bilmesi için bir yiğitlik göstermesi gerekiyor. Burada mövzibahis sıradan ad değil, savaşçı adıdır. Şöyle ki, Beyrek bu adı almazdan önce babası onu Bamsı diye çağırıyormuş. Kendisine yiğitlik adını Dede Korkut veriyor. Destanda bu görevi Yusuf Efendi ifa ediyor. Köroğlu da Hasan Han'ın kafasını kesip babasının intikamını alıyor. Kendisi Yusuf Efendi'nin oğlu Ruşen Alidir. Fakat bir kahraman olarak Köroğlu diye niteleniyor. Yusuf Efendi onu Ruşenlikten Köroğluluğa terfi ettiriyor. Bu bakımdan Yusuf Efendi inisiyasiya töreninin de aksakalıdır, büyüğüdür. Bu durumu sırlanan şıklarda gözlemliyoruz:

1) Yusuf Efendi gizli bilgilere sahiptir. Kırat'ı, Dürat'ı kanatlı atlara dönüştürmenin sırrını biliyor. Bir Köroğlu çıkacağını söylüyor.

2) Tören büyüğü olarak atları deneyime tabi tutuyor.

3) Tören büyüğü olarak Çamlıbel'i - yani dünyanın merkezini, kutsal mekanı seçiyor.

4) Kendisi "Çifteleşme"nin sırlarına vakıftır. Yani Ruşen Ali'yi sıradan insandan büyük savaşçıya ve ozana dönüştürmenin yollarını biliyor.

5) Ruşen Ali'ye yeni isim - Köroğlu namını veriyor.

6) Aynı Dede Korkut gibi Köroğlu'nun istikbalini haber veriyor.

"Evladım! Aylar yıllar geçer, sen doğudan batıya tüm dünyada ün salacaksın. Çeşmenin köpüğünden sana şairlik, kollarına kuvvet gelecek. Senin sesin, naran öylesine kuvvetli olacak ki, İsrail'in suru onun yanında sinek vızıltısı kadar kalacak. Beyler, Hanlar, Paşalar senin namını duyunca dizlerinin bağı çözülecek. Şu Mısri kılıcı kuşandığın sürece, Kırat'ın sırtında olduğun sürece ve Çamlıbel'de bulunduğun sürece hiç kimse seni yenemeyecek... Bundan sonra adın Köroğlu olsun!" (Köroğlu, 1956: 320).

"Dede Korkut" eposunda çeşitli Oğuz erenlerinin kahramanlıklarından bahseden hikayeler vardır. Fakat bu kahramanlardan bazıları, özellikle Salur

Kazan hikayelerin ekserisinde bulunmaktadır. Bu cihetle Koroğlu ve Kazan karakterleri çağrışımlar yapıyor. Şöyle ki, onu doğrudan kendisiyle ilgili hikayelerde de, diğer Oğuz erenlerinden bahseden hikayelerde de gözlemliyoruz. Köroğlu karakteri de destanın tüm kollarında karşımıza çıkıyor. Yani kendisi tüm kolların baş kahramanıdır. Fakat biz destanda, "Dede Korkut" eposunda olduğu gibi Köroğlu'nun adamlarıyla ilgili kollar da görüyoruz. Bu kollarda Köroğluyula yanaşı adamlarının bireysel kahramanlıklarına tanık oluyoruz. Ama yine de Köroğlu bu kolların baş karakteri, öykü hareketinin haledici kahramanı olarak kalıyor.

Köroğlu'nun adamlarından Demircioğlu'nun kadının kendisine yardım etmek istemesini yiğitliğe ters sayıyor. "Dede Korkut"ta Kanturalı da Selcan Hatun'un kendisine yardım etmesine rıza göstermiyor. Demircioğlu Azerbaycan Türk eposunun ve kahramanlık yasalarının kuralları yönünde oluşturulan karakterdir. Onun yaşadığı bu karakteri, epos edebiyatının kendi doğal içeriği doğrultusunda bireyselleştirmiş, (Köroğlu'nun) 7777 adamının (delilerinin) genel tipolojik semantiği fonunda özelleştirmiştir.

"Köroğlu" destanında kahramanların sevgi ilişkilerini epik gelenek başlangıcı bakımından "Dede Korkut"ta da görüyoruz. Burada özellikle Beyrek Banuççek öyküsü tüm parlaklığıyla yansıyor. "Dede Korkut" eposunda kadınların karakter tanım çizgileri, "Köroğlu" eposunda bulunan kadın karakterlerin tanım çizgilerinde tekerrür ediyor. Yani "Dede Korkut" destanında bulunan kızlar yiğit, kahraman, at binen, kılıç kuşanan, ok atan, güreş tutan kızlar olduğu gibi, "Köroğlu" destanında bulunan kadınlar da aynı özelliklere sahipler. "Köroğlu" destanı tüm karakterler sisteminde kahramanlığın davranış kodunu yansıtıyor.

Azerbaycan folklor alanında şaman ozan münasebetleriyle ilgili fazla bilgi var. Bu düşüncelerde aynı sorunlar genel olarak yansıtılmıştır. Aşık sanatıyla ilgili belirli araştırmalardan belli oluyor ki, bu mesleğin Ata, Baba ve Dede aşamalarıyla sıkı ilişkisi var. Bu aşamalar magik-sakral fonksiyon konteksinde aşıkla ilgilidir. "Dede Korkut"ta Dede'nin fonksiyonları arasında ilahilik de gözlemlenmektedir. Şöyle ki, Dede Korkut gaipten haberler veriyor, olacakları biliyor. Bu durumda Dede Korkut'un ilahiliği geçmiş ve gelecek kutublarını da kapsıyor.

"Köroğlu" destanının epik gelenek akınında arkaik eposla ilgili olduğunu dikkate alacak olursak, aşık Cünun'un öykünün yukarı katmanındaki ilahiliği alt katta arkaik mitolojik öyküde dünyanın katmanları arasında olan ilahiliktir. Yani Cünun destanda aracıdır. Bu onun arkaik

Başlangıctan gelen fonksiyonudur. Aşık Cünun Köroğlu'ya bir ozan gibi hizmet ediyor.

Genel olarak, "Köroğlu" bir epos gibi "Dede Korkut" geleneğinin devamcısıdır, onun varisidir kanısı kuvvetleniyor.

EDEBİYAT

1. Cəfərov N. „*Köroğlunun poetikası*”, Bakü BDÜ, 1997, 46 seh.
2. *Kitabi-Dede Korkut*. F. Zeynalov və S. Alizade neşri Bakü Yazıcı 1988, seh 265.
3. *Köroğlu*. Tertibçi M.H Tahmasib, redaktörü H. Araslı, 2ci neşr, Bakü, Azerb. EA, 1956, səh 456.
4. Hulufli V. *Köroğlu*, Bakü 1929, seh 159.d

Түйіндеме

«Көроғлы» эпосы батырлық дастан ретінде өзінен бұрынғы «Қорқыт Ата» эпосының өзгермелі туындысы. Одан бұрынғы эпос «Оғыз» дастаны болып саналады және бұл жерде Оғыздың дәуірі, Оғыздың рухы жан-жақты суреттеледі. Ал «Көроғлы» болса, жаңа дәуірдің, келесі дәуірдің эпосы. «Қорқыт Ата» эпосында Оғыз дәуірінің, Көроғлының ерліктерін көруге болады. «Көроғлы» эпосының Әзірбайжан фольклоры мен өзге халықтардың фольклорында үлкен оқиға болуы, бұл эпостың арнайы даму процесінен өткендігін көрсетеді. Яғни, «Көроғлы» эпосы уақыт өте дамып, ұлғайып, керемет халге жеткен. «Көроғлы» дастаны сонымен бірге «Қорқыт Ата» эпосының эпикалық жағынан мұрагері болып табылады.

Дастандардың жылдар өте ұлғайып бүгінге дейін жеткені, шындық. Бірақ оның ұлғаю процесі тарихтың даңқты есімі болмауы мүмкін емес еді.

Кілт сөздер: эпос, фольклор, Әзірбайжан эпосы, «Қорқыт Ата» эпосы, «Көроғлы» дастаны.

(Исмаилова И. Эпикалық дәстүрдің мұрагері: «Қорқыт Ата кітабы» және «Көроғлы» эпостары)

Резюме

Сюжеты «Короглу» хранят сюжеты эпоса «Книга моего Деда Коркута». И так, здесь упоминается героизм храбрых людей, как это отмечено в «Книге моего Деда Коркута». Будучи в формах маршей, сражений и поездок, эти героизмы являются свойством структуры турецких эпосов за пределами ««Книга моего Деда Коркута» и «Короглу». Связь турецких наций с маршами, сражениями и поездками исходит из стили жизни турецкого народа.

«Короглу» является наследником ««Книга моего Деда Коркута» как эпос героизма. Поскольку эпос «Короглу» не был создан сам по себе ни от чего, ни сразу. Оба эти являются продуктом азербайджанско-огузских традиций искусства рассказчика. То есть «Короглу» нужно было создать на основе эпических правил «Книга моего Деда Коркута».

Ключевые слова: эпос, фольклор, азербайджанский эпос, эпос «Книга моего Деда Коркута», эпос «Короглу».

(Исмаилова И. Эпическая традиция: Эпос «Книга моего деда Коркута» и «Короглу»)